

SCHRIJVEN ALS AANZET TOT LEZEN

Een verhaal opbouwen aan de hand van illustraties uit een boek

Als je het geluk hebt om geregeld in de buurt van kinderen te vertoeven, dan merk je dat kinderen veel "consumptieboeken" lezen ; knokboeken, liefdesromannetjes in spé, oppervlakkige toneelmatige gevalletjes. De markt biedt deze boeken overvloedig aan. Wat zonde van de tijd en de energie.

Op school moeten we kinderen op weg zetten om bij het voor-zichzelf-lezen een keuze te maken uit het "rijke" aanbod van kinderboeken. Vele goede kinderboeken zal men moeten "brengen" door erover te vertellen, door er fragmenten uit voor te lezen.

Ik zocht - in een poging tot variatie - naar een andere vorm om de zesde klas warm te maken en kreeg het idee om het schrijven (enkele stellingen) te gebruiken als opwarmer tot het lezen van "Briefgeheim" van Jan Terlouw. Aan de hand van de illustraties van het boek zou ik de kinderen een eigen verhaal laten opbouwen. Het gehele lesverloop werd uitgesmeerd over 3 lestijden van 50 min.

In een eerste lestijd vertel ik kort wat ik van plan ben. De leerlingen weten dat ze uiteindelijk een verhaal zullen schrijven. De lln. zitten in groepjes van 4. Elke groep krijgt de 13 illustraties (fotocopies) achtereenvolgens in de juiste volgorde te zien. bij elke illustratie vertel ik kort over de personages die er op staan. Nu hebben de lln. gedurende enkele minuten de tijd om op een kaartje vrij te associëren rond die prent. Zo komen de 13 illustraties om beurt aan bod. Je hoort de lln. hier zoemen. Sommigen zagen al een verband waar de anderen het niet me eens waren. Toch was één van de spelregels dat ze alles maar moesten opschrijven wat bij hen binnenkwam. Het gaat hier om een voorbereiding, om het verzamelen van informatie. Bij dit associëren is het echt van belang om ruim baan te geven aan alle opwellende invallen zonder al direct een oordeel uit te spreken over de waarde ervan. De lln. waren erg geboeid en wilden meer weten dan ik vertelde. Zo zei Desirée ongeduldig : "Kom meester, geef ons de volgende prent want het begint spannend te worden."

Op het einde van deze eerste lestijd werden de illustraties in de klas opgehangen. Daarrond brachten de verschillende groepjes hun associatiekaartjes. Die zouden enkele dagen blijven hangen. De bedoeling hierbij is om het verzamelde materiaal te laten rijpen. Inspiratie en ingeving laten zich niet dwingen. Er moet een conceptie groeien

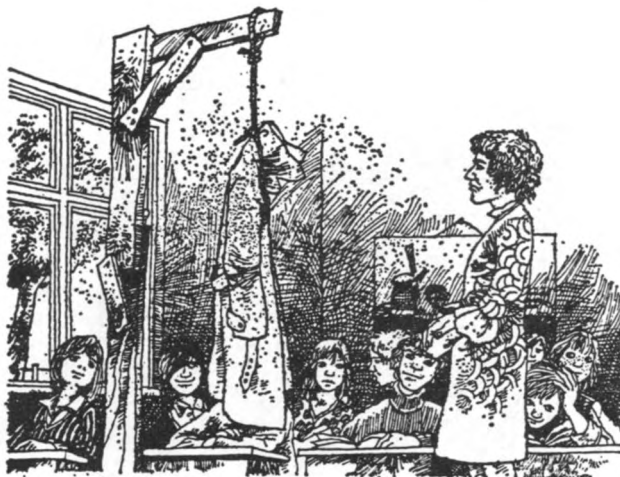
van het geheel, als die er al niet van bij de aanvang was. Ook al "gebeurt" er in deze fase blijkbaar niet veel, toch is het goed om deze trap niet te verwaarlozen want het zou best wel eens kunnen dat het kind al dagdromend plots een inval krijgt of een verband ziet.

In een tweede lestijd (3 dagen later) gaan de lln. aan het schrijven. Ze maken nu hun verhaal "Briefgeheim". Vooraf vertel ik hen dat ze echt vrijuit mogen schrijven. Ze hoeven niet per sé vast te hangen aan al die illustraties. Je mag gerust andere en nieuwe elementen ter sprake brengen. Je mag er "jouw boek" van maken. Ook de groepeeringswijze wordt open gelaten. 8 lln. werken individueel, 8 lln. (4 x 2) zoeken een partner en 4 lln. zullen in groep een verhaal schrijven. Bij het schrijven grijpen ze geregeld terug naar de illustraties en naar de associaties die gemaakt worden. De meeste lln. vliegen enthousiast aan de slag en schrijven honderduit. Enkele lln. hebben het toch nog moeilijk om in gang te geraken. Op hun verzoek praat ik met hen nog even over die illustraties en zo geraken ook zij op pad. Wat opvalt en tegelijk heel veel plezier doet, is dat sommigen (Anja en Sandra) moeiteloos 5 bladen volpennen terwijl ze het anders toch zo lastig hebben om iets op papier te krijgen. Ik geef hen een pluim. Ze hebben er echt deugd aan. Op het einde van deze les zijn nog niet alle lln. klaar. Ik zeg hen dat ik hun werk graag over 2 dagen zou hebben. Ze mogen er gerust in de klas aan verder werken op daarvoor geschikte momenten.

In een derde lestijd is er kans tot confrontatie met de verschillende versies. Lln. die willen komen hun verhaal voor de klas brengen. Na elke beurt is er spontaan applaus. De twee lln. (Katrijn en Ann) die het boek al gelezen hadden, hebben in de vorige lestijden uiteraard aan andere opdrachten gewerkt. Ik had hen de taak gegeven om - eventueel samen - iets te schrijven over het boek. De pointe mocht nog niet verteld worden, ze moesten de anderen zin doen krijgen om het boek te lezen. Ze waren heel enthousiast over het boek. Trouwens Katrijn zelf maakte mij warm om het boek te lezen toen ze op een morgen in de klas vertelde dat ze gisteravond zo'n knap boek had gelezen. Ze hadden enkele spannende personages uit het boek gehaald en lazen die om beurt voor. Ook hadden ze een interview met Jan Terlouw over dit boek uitgeschreven en brachten dit nu voor de klas. Tot slot zeg ik hen dat "Briefgeheim" vanaf nu in de klasbibliotheek zal zitten en dat ik hoop dat ze er erg veel plezier aan zullen beleven. Direct wordt er gebekvecht om het boek in handen te krijgen. Katrijn en Ann stellen hun boek ook ter beschikking.

Bij het lezen (correctie) van de verschillende verhalen valt mij op dat kinderen tussen de illustraties originele verbanden leggen die helemaal niet in het boek staan maar toch wel best kunnen en goed gevonden zijn. Er zijn ook lln. die los rond elke prent schrijven, zonder dat er direct een logisch verband in hun verhaal te bespeuren viel. Sommigen slagen er in om een niet zo voor de hand liggende samenhang uit het echte verhaal in hun eigen tekst weer te geven (vb. verband tussen Juf. Tijnman en meneer Van Pasen... het is één en dezelfde persoon want op prent 12 zie je op het tafeltje precies een pruik liggen).

Ik koos dit boek omdat het gaat om kinderen van dezelfde leeftijd (eveneens zesdeklassers). Ze kunnen er zich in herkennen. De gevoelens van die kinderen krijgen serieuze aandacht in het boek ; vb. wat er in hen omgaat als ouders ruzie maken. Terlouw schrijft een frisse, originele en klare taal ; alle moeilijke woorden op een eenvoudige manier uitgelegd. Het is ook een boek dat je in één adem uitleest. Sommige kinderen hebben nogal wat last met het uitlezen van een boek. Wel, dit is een boek waar je niet van kan afblijven. Zo zullen ook zij eens de vreugde mogen beleven om een boek helemaal uit te lezen. Op het einde van het schooljaar hebben inderdaad alle lln. het boek gelezen.

Het hoeft natuurlijk niet bij die 3 lestijden te blijven (wat in mijn klas wel het geval was). Je kan vanuit zo'n boek bijna eindeloos verder werken.

Zomaar enkele ideeën. Als alle lln. het boek gelezen hebben, kan er een recensie gemaakt worden. Misschien kunnen we die verslagjes opsturen naar Jan Terlouw. Wie weet laat hij wel iets van zich horen. Ook andere boeken van Terlouw kunnen hier ter sprake gebracht worden. Er kan ook achteraf een gesprek volgen over de suggestiviteit van de illustraties. Vind je de illustraties dragend voor het verhaal ? Zou je sommige weglaten ? Zou je er andere bijmaken ? Hier liggen dan weer kansen tot manuele expressie.

Tot slot nog deze bedenking. Ik geloof dat voor deze lessen (en trouwens voor alle andere !) sfeer in de klas van groot belang is.

Marc Mathyssen, Groene weg, 42, 2180 Kalmthout.

BIBLIOGRAFIE

Oldersma, A., Lezen en muzische vorming, Brochurereeks nr. 2, Stichting Lodewijk De Raet.

Verslagbrochure over de 5de jeugdweek te Sint-Niklaas, 1975.

Verlaeckaert, W., Teksten over creativiteit in schrijven, Antwerpen.

Terlouw, J., Briefgeheim, geïllustreerd door F. van der Veen, Rotterdam, Lemniscaat, 1973.